

Kommunal Rapport

Kommune
barometeret **2016**

ANALYSE
ENDELIG UTGAVE

Nordre Land

nr. 306 på totaltabellen

nr. 335 uten justering for inntektsnivå

Nøkkeltallene er en del svakere enn korrigert inntektsnivå skulle tilsi

Annonser

Plasseringer totalt 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totalplassering (rapportert)	208	268	220	317	280	258	306
Totalplassering (oppdatert/sammenliknbar)	158	188	240	250	299	250	306
Uten hensyn til økonomiske vilkår (oppdatert/sammenliknbar)	196	237	304	306	349	299	335
Rangering inntektsnivå	242	242	254	266	258	258	228

Sektorer 2010-2016 - sammenliknbar serie

Plassering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Grunnskole	204	227	386	396	392	380	376
Eldreomsorg	144	314	219	152	277	259	178
Barnevern	371	113	30	80	74	159	392
Barnehage	281	316	316	338	212	200	149
Helse	181	325	314	272	330	356	129
Sosial	115	177	234	152	278	203	85
Kultur	203	181	173	77	145	118	136
Økonomi	93	72	192	163	192	62	171
Kostnadsnivå	99	147	185	178	242	205	211
Miljø og ressurser	236	129	109	171	150	148	296
Saksbehandling	261	338	220	276	340	368	311
Vann, avløp og renovasjon	318	282	115	93	114	142	193

Plasseringene er oppdatert med nøkkeltallene som er brukt i 2016-barometeret. Plasseringene vil derfor AVVIKE fra det som ble rapportert for ett eller flere år siden. På den annen side er tidsserien så sammenliknbar som det er mulig å få den.

Rapporterte plasseringer - ikke sammenliknbar

Plassering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Grunnskole	385	424	363	401	391	387	376
Eldreomsorg	43	299	196	224	279	242	178
Barnevern	369	154	146	194	30	190	392
Barnehage	266	262	247	243	115	215	149
Helse			256	315	343	369	129
Sosial	346	170	217	144	151	144	85
Kultur		93	123	73	109	68	136
Økonomi	106	99	184	175	177	73	171
Kostnadsnivå		219	62	180	350	190	211
Miljø og ressurser	193		151	272	4	210	296
Saksbehandling			202	170	282		311
Vann, avløp og renovasjon			325	363	124		193

Dette er plasseringene i de ulike sektorene slik de faktisk ble rapportert de ulike årene. Denne serien er ikke sammenliknbar over tid. Vi tar med tallene slik at kommunene skal finne igjen de rapporterte plasseringene.

Hovedanalyse - endelig utgave 2016

Nordre Land er på 306. plass i Kommunebarometeret 2016 fra Kommunal Rapport. Kommunen får en plassering et godt stykke under midten av totaltabellen. I totaltabellen - men bare der - justerer vi for økonomiske rammebetingelser. Profilen er en del svakere enn normalen i Kommune-Norge.

Kommuner som havner i toppen av barometeret har generelt klart flere gode plasseringer enn andre, men det er ikke slik at enkelte kommuner er i toppen på alle områder, mens andre er helt i bunn. I snitt har en kommune like mange gode som svake plasseringer. Det er den totalt miksen som avgjør plasseringen.

En kommune som får en svak plassering har ikke nødvendigvis dårlige tjenester og er ikke et dårlig sted å bo. Poenget er at kommunen sannsynligvis har noe å lære av liknende kommuner som ligger i toppen av den samme tabellen.

Hvis vi ser bort fra kommunenes ulike økonomiske utgangspunkt, kommer Nordre Land på en 335. plass. Nøkkeltallene er en del svakere enn korrigert inntektsnivå skulle tilsi. Tabellen er oppdatert 4. juli.

Kommunen har bare én plasser på de endelige Topp 100-listene, innen sosialtjeneste. I tillegg er det langt bedre plassering innen eldreomsorg og helse enn for ett år siden.

Nøkkeltallene som trekker mest ned er de viktige sektorene barnevern og grunnskole.

Noen hovedfunn i analysen:

Skoleprestasjonene er veldig svake målt mot resten av landet, knapt noen andre ligger så lavt. Det kan være like viktig som å få opp prestasjonene å bidra til at frafallet blant elever fra kommunen på videregående ikke øker. Dårlige skolerresultater er en svært viktig faktor i totaltabellen i barometeret.

På sykehjem ble det litt mer tid med lege og fysioterapeut i fjor, etter et omtrent tilsvarende fall året før. Målt mot hvor mange gamle som bor på sykehjem er det ikke veldig mange plasser avsatt for demente. Korttidsplassene brukes som nettopp det, et opphold er på drøyt to uker i snitt – det er bra. Andelen ansatte som mangler

fagutdanning er veldig lav.

Nye tall viser at bemanningen i barnevernet gikk litt opp igjen i fjor, etter et enda kraftigere fall året før målt mot antall mindreårige i kommunen. Statistikken for saksbehandling er svak. Halvparten av sakene tar mer enn 3 måneder å behandle. Mange barn med tiltak mangler også en plan, hvorfor?

I barnehagene ble bemanningen litt bedre i fjor. Andelen ansatte med pedagogisk utdanning er en del lavere enn gjennomsnittet. Nesten alle minoritetsspråklige barn går i barnehage, statistikken har blitt klart bedre.

Korrigert netto driftsresultat var såvidt i pluss i fjor, viser oppdaterte tall. De fleste hadde bedre margin enn Nordre Land. Kommunen har et lite disposisjonsfond som knapt kan fungere som noen buffer. Netto renteeksponert gjeld synker målt mot de løpende inntektene og er under halvparten av landsgjennomsnittet. Netto finans før avdrag gir en liten ekstraintekt til kommunen hvert år.

Barnevernet er svært kostbart i drift. Utgiftene har økt nærmere 50 prosent på fire år, justert for utgiftsbehov og lønns- og prisvekst. Også innen kommunehelse har kommunen store kostnader. Til gjengjeld er grunnskolen og pleie og omsorg omtrent middels i kostnad.

Kommunebarometeret i et nøtteskall

En årlig rangering av alle kommuner, foretatt av Kommunal Rapport på basis av offentlig tilgjengelige data fra offisielle kilder. Første rangering ble publisert i 2010. Årets barometer er det sjuende i rekken, og inkluderer 126 ulike nøkkeltall innen 12 forskjellige kategorier.

Kommunal Rapport har alt ansvar for vektning, vurderinger og eventuelle feil i framstillingene. Vi har forutsatt at kommunene har rapportert korrekt. I noen få tilfeller har vi fjernet data som har framstått som mistenkelige. I de tilfellene står kommunen uten data.

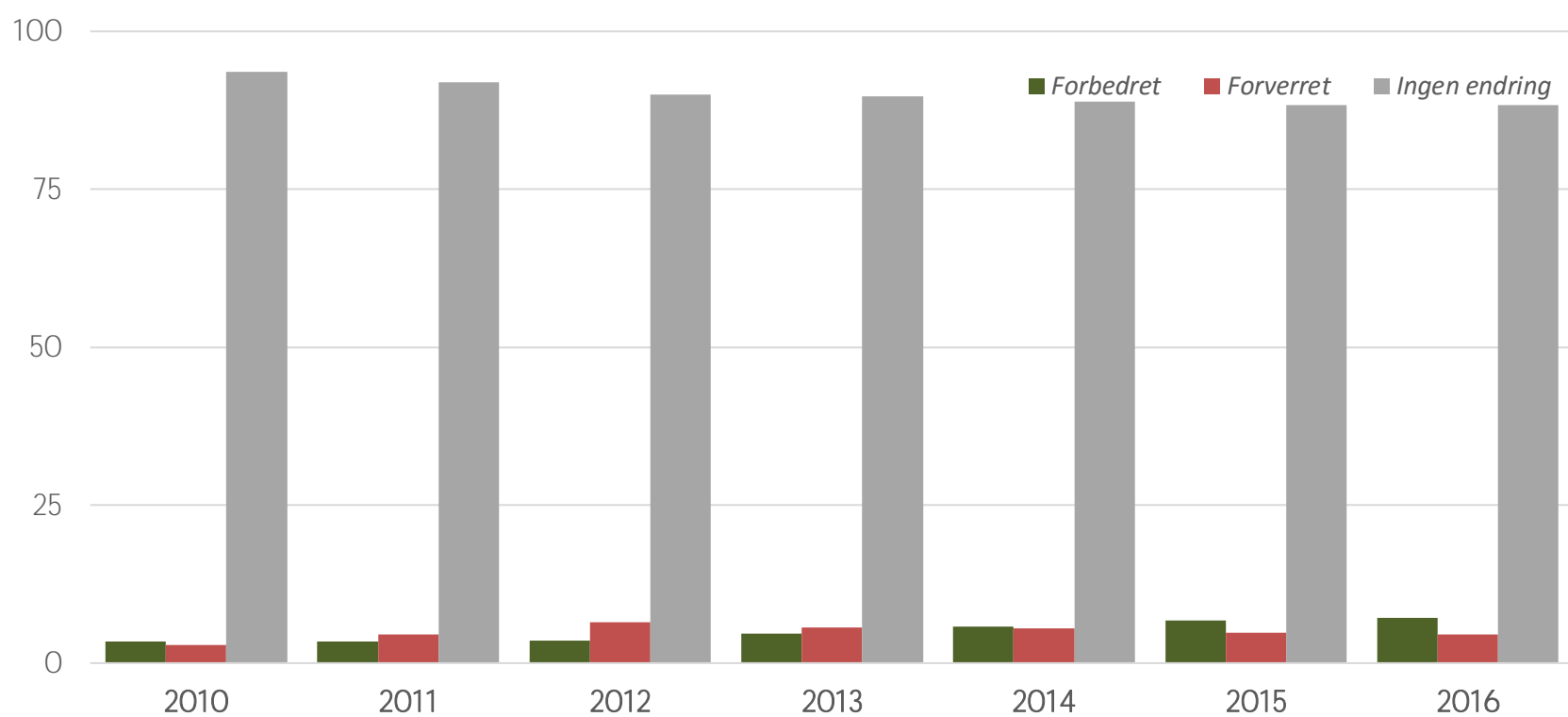
Litt tabloid og forenklet kan vi si at vi måler Norges beste kommune.

Hensikten er å gi et lettfattelig bilde av hvordan kommunen presterer målt mot resten av Kommune-Norge, med ambisjonen om å bidra til en mer opplyst lokaldemokratisk diskusjon. Dette er ingen vurdering av om innbyggerne får gode nok tjenester, men om det ser ut til at kommunen har noe å lære.

Det er viktig å huske på at det kan finnes gode forklaringer bak en svak tabellplassering, og at tilfeldigheter vil spille en rolle. Viktigere enn tabellplasseringen er om kommunen har fått bedre eller dårligere nøkkeltall det siste året. En enkel tese er at om hovedvekten av nøkkeltallene forbedres, leverer kommunen også samlet sett bedre enn før.

Vil du lese mer om kildene til nøkkeltallene som er brukt og hvorfor Kommunal Rapport lager denne rangeringen? Gå til denne artikkelen: kommunal-rapport.no/kommunebarometeret/2016/metode

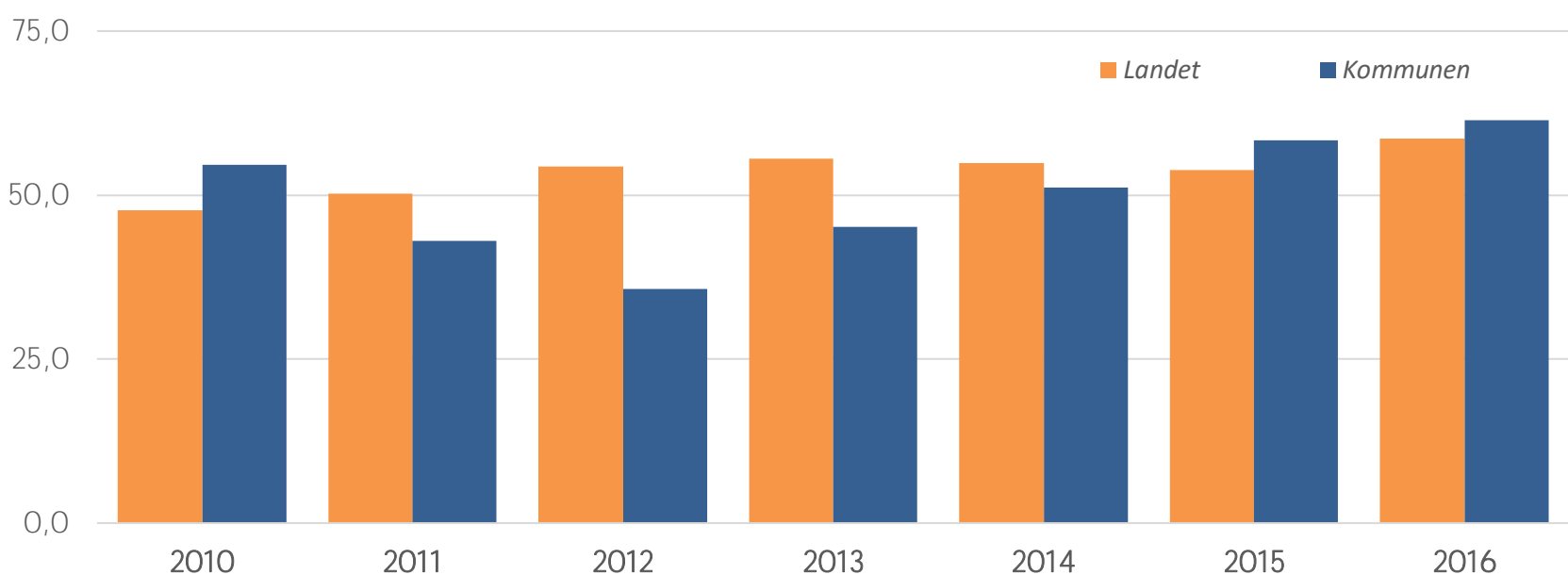
Har nøkkeltallene blitt bedre eller dårligere på ett år?

Andelen av kommunens egne nøkkeltall som har blitt bedre eller dårligere det siste året. Nøkkeltall som ikke kan sammenliknes med året før regnes inn i "ingen endring".

I en typisk kommune vil det være en litt høyere grønn enn rød søyle de tre siste årene, ettersom gjennomsnittet i Kommune-Norge er den største andelen av nøkkeltallene som endrer seg, blir bedre.

Er utviklingen på linje med landet ellers?

Grafikken sammenlikner kommunens utvikling med gjennomsnittet: Hvor stor andel av nøkkeltallene ble bedre i fjor?

I denne grafikken måler vi bare de nøkkeltallene hvor det faktisk var endring; alt over 50 prosent indikerer at det var en større andel nøkkeltall som ble bedre, enn som ble dårligere.

Fra 2012 og framover har en overvekt av nøkkeltallene blitt bedre. Andelen har aldri vært større enn nå - nær 59

prosent av nøkkeltallene i Kommune-Norge som endret seg i fjor, ble til det bedre. Andelen er vektet som vekten i Kommunebarometeret, slik at beregningen legger mer vekt på sentrale nøkkeltall.

Ikke alle nøkkeltall kan forbedres, og noen nøkkeltall reflekterer en fast skala mellom kommunene (hvor noen får bedre resultat på bekostning av andre. Men i stor grad er det mulig å forbedre seg innen de indikatorene som er i bruk i Kommunebarometeret.

Grunnskole

20 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste fire år (10 % vekt i sektoren)	37,0	37,0	37,2	1,0	1,0	1,0	420
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste år (5 %)	36,1	37,6	38,0	1,0	1,4	1,2	392
FRAFALL: Andel elever ikke fullført og bestått videregående innen fem år, snitt siste fire år (20 %)	28	28	26	3,0	3,0	2,9	242
NP 5. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	49,2	47,7	47,6	3,4	2,7	2,7	318
NP 5. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	31	36	36	3,0	2,3	2,1	287
NP 8. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	45,8	46,3	46,7	1,0	1,0	1,2	389
NP 8. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	14	14	14	1,0	1,0	1,0	293
NP 9. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	46,6	47,6	48,9	1,0	1,0	1,3	378
NP 9. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	7	9	8	1,2	1,0	1,4	267
UTDANNING: Andel lærere m/høyere og pedagogisk utdanning, 1.-10. trinn (12,5 %)	81	89	87	2,7	4,2	4,0	215
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år (5 %)	88	88	89	5,1	4,6	4,6	169
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år (5 %)	86	84	85	5,3	4,4	4,2	186
SPESIALUNDERVISNING: Andel elever med slik undervisning, snitt siste fire år (5 %)	7,8	8,1	7,7	4,9	4,6	4,7	128
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	44	27	29	3,0	2,5	2,9	143
LEKSEHJELP: Andel elever 5.-7. trinn som har leksehjelp (2,5 %)		43	42		4,2	3,5	91
LEKSEHJELP: Andel elever 8.-10. trinn som har leksehjelp (2,5 %)		0	0		1,0	1,0	207
SFO: Antall elever i SFO per avtalt årsverk (7,5 %)	23	25	23	4,3	4,3	3,7	280

Nasjonalt fortsetter avgangskarakterene å øke. Statistisk sentralbyrå understreker at en forklaring på forbedringen det siste året er gode karakterer i valgfag som nå er en del av beregningen. Det er ikke gitt at det forklarer framgangen helt og fullt. En annen delforklaring er at elever med innvandrerbakgrunn får klart bedre karakter enn for noen år siden. Variasjonen i karakterer forklares delvis med sosial bakgrunn. Likevel: Det er lett å finne eksempler på gode resultater i kommuner hvor få foreldre har høy utdanning - to tilfeldige eksempler er Nes i Buskerud og Stordal.

Langt færre på 1.-4. trinn får leksehjelp enn for et par år siden, det henger sammen med at ordningen ikke lenger gjelder spesielt for denne gruppa. Det er nå flere elever som får leksehjelp på 5.-7. trinn, og vi har nå med oversikt over leksetrinn også i ungdomsskolen, for å gi hele bildet. Etterspørselen finnes det ikke statistikk for.

Andel elever som får spesialundervisning fortsetter å falle sakte landet sett under ett, og er nå på 7,9 prosent nasjonalt. Drøyt 87 prosent av lærerne har nå godkjent utdanning, det er en marginal økning fra 2014.

Vi har med ett nøkkeltall fra SFO, som er antall elever i SFO målt mot avtalte årsverk. I snitt er det 19,9 elever per årsverk. Nasjonalt har bemanningen blitt marginalt dårligere hvert av de fire siste årene.

Avgangskarakterene på 10. trinn i Nordre Land har vært veldig svake de siste årene, målt mot resten av Skole-Norge. Frafallet på videregående blant elever fra kommunen er litt høyere enn i normalkommunen. Det er godt samsvar mellom prestasjonene på nasjonale prøver og avgangskarakterene.

Andelen elever som får spesialundervisning er litt lavere enn i normalkommunen. Andelen er litt mindre enn for ett år siden.

Andelen i småskolen som får leksehjelp er litt lavere enn i normalkommunen, ifølge statistikken. På ungdomsskolen er leksehjelp lite prioritert.

Eldreomsorg

20 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning (10 % vekt innen sektoren)	81	81	82	5,0	4,9	5,7	33
BEMANNING: Tid med lege og fysioterapeut på sykehjem (10 %)	0,67	0,53	0,73	2,2	1,7	2,4	253
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut og geriatrisk sykepleier per 1.000 innb. over 80 år (10 %)	5	8	5	1,9	2,3	1,9	338
PROFIL: Hvor stor andel av de over 80 år med tjenester, får den hjemme? (10 %)	70	70	66	3,0	3,0	2,4	318
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av lege (5 %)		33	56		2,1	3,3	161
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av tannhelsepersonell (5 %)		28	52		2,2	3,6	101
DEMENTE: Andel plasser til demente, mot antall over 80 år på sykehjem (5 %)	29	25	25	3,0	2,7	2,6	312
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc (5 %)	71	78	79	3,7	4,2	4,2	327
KORTTIDSPASSER: Gjennomsnittlig oppholdstid per plass, målt i dager (10 %)	12	15	16	5,9	5,7	5,5	74
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb. (5 %)	267	93	0	1,0	4,6	6,0	1
BEHOV: Andel av 67+ med bistand, som har stort omsorgsbehov (2,5 %)	10	9	7	5,2	5,6	5,8	17
HELSETILSTAND: Dødelighet i prosent av landsgjennomsnittet (100 = snittet) (7,5 %)	126	137	143	1,4	1,0	1,0	420
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer praktisk bistand i hjemmet (2,5 %)	7,1	8,8	11,1	2,8	3,1	3,5	130
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer hjemmesykepleie (2,5 %)	2,4	1,9	1,7	1,3	1,0	1,0	418
TRYGGHET: Trygghetsalarm per 1.000 hjemmeboende eldre over 80 år (5 %)	61	62	62	6,0	6,0	6,0	11
BRUKERE: System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten/institusjon (5 %)	6	6	6	6,0	6,0	6,0	1

Vi ønsker i størst mulig grad å reflektere selve eldreomsorgen, definert som tilbudet til de over 80 år. Ikke alle nøkkeltall er skilt på alder, dessverre. Vi håper rapporteringen til SSB blir mer detaljert og bedre etter hvert. I de foreløpige tallene finnes ikke oppdaterte årsverkstall. Dette vil først foreligge når det endelige barometeret publiseres i juni. Nå brukes nyeste tilgjengelige data.

For Kommune-Norge samlet er 81 prosent av plassene på sykehjem nå moderne enerom, andelen er omtrent den samme som for ett år siden.

Et opphold på en korttidsplass varer i snitt 19,5 dager, det er omtrent som de to foregående årene. Legg merke til at vi teller antallet opphold og ikke antallet personer, i kommuner hvor det er mange vedtak per person kan det gi et skjevt bilde.

71 prosent av alle over 80 som får tjenester i Norge, bor hjemme. Totalt er det år for år færre gamle som får tjenester. Det kan både indikere bedre helsetilstand og at lista for i det hele tatt å få tjenester øker noe.

Hvor stor tilgang det er av lege på sykehjem er viktig. Nasjonalt har omfanget økt fra drøyt 29 til knapt 32 minutter det siste året. Sett over tid har tilbudet blitt betydelig større. Det har også blitt litt mer tid med fysioerapeut, men endringen over tid er mye mindre.

Et nytt element i årets barometer er nøkkeltall for hvor stor andel av beboerne på sykehjem ved nyttår som i fjor fikk tilsyn av lege og tannhelsepersonell. 33 prosent hadde hatt tilsyn av tannhelsepersonell. 50 prosent hadde hatt tilsyn

av lege, andelen økte klart. En feilkilde er at det bare er beboerne ved nyttår som er med i tallene. Indikatoren er tenkt å bidra til mer innsikt i tilbudet på sykehjem.

Relativt mange ansatte har fagutdanning i Nordre Land, hvilket bør indikere høyere kvalitet enn i normalkommunen. Andelen er omtrent uendret det siste året.

Tid med lege og fysioterapeut per beboer på sykehjem økte litt i fjor. Årsverk av geriatrisk sykepleier og ergoterapeut gir en indikasjon om tilbudet på sykehjem. I Nordre Land er dekningen relativt lav.

En litt høy andel av de over 80 som får tjenester, bor på sykehjem. Andelen over 67 år med hjemmetjenester og stort omsorgsbehov er lav. Målt mot hvor mange over 80 som faktisk bor på sykehjem, har kommunen litt få plasser avsatt til demente. Nasjonalt er anslaget at fire av fem gamle på sykehjem er demente. I Nordre Land er 25 prosent av plassene ment for demente.

Andelen beboerne på sykehjem ved nyttår som hadde tilsyn av lege i fjor, var middels. 52 prosent av de på sykehjem ved årsskiftet hadde tilsyn av tannhelsepersonell i fjor.

Korttidsplassene brukes i stor grad som plasser for nettopp korte opphold. Målt mot hvor mange gamle som bor hjemme, er andelen registrerte trygghetsalarmer høy og langt over snittet (39 prosent).

Barnevern

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
ÅRSVERK: Stillinger med fagutdanning, per 1.000 barn 0-17 år (20 % vekt i sektoren)	5,4	4,6	5,1	4,5	2,9	3,3	118
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser m behandlingstid under 3 mnd (20 %)	94	96	47	5,6	5,7	1,5	396
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser med behandlingstid under 3 mnd, snitt siste fire år (15 %)	80	88	79	4,7	5,3	4,1	181
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan (5 %)	9	48	39	1,0	1,2	1,0	401
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan, snitt siste fire år (5 %)	75	60	45	4,0	1,8	1,0	388
PLAN: Andel barn under omsorg som har omsorgsplan (10 %)			70			1,5	283
TILTAK I HJEMMET: Andel saker med tiltak i hjemmet (10 %)	56	60	54	3,2	3,7	3,0	251
TIDLIG INNSATS: Netto utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste (5 %)	12 284	13 766	12 624	4,5	4,3	4,1	72
SAKSBEHANDLING: Avsluttede undersøkelser, per årsverk knyttet til saksbehandling og adm. (5 %)	8	10	7	2,2	3,0	2,1	321
BRUKERPERSPEKTIV: Brukerundersøkelser siste fire år (5 %)	1	0	0	2,7	1,0	1,0	206

Nasjonalt er barnevernet kanskje den sektoren med størst endring de siste årene. Nøkkeltall som for fire-fem år siden ga gode plasseringer på tabellen, vil ikke være bra nok i dag. Vi har også fått bedre informasjon om innholdet i barnevernet og om saksbehandlingen.

Målt mot hvor mange barn som har tiltak fra barnevernet, er det om lag to av tre tiltak som er i hjemmet. Det er ikke alltid mulig å ha tiltakene i hjemmet, noen ganger må barnet omplasseres. Likevel antar vi at det generelt vil være bra om tiltakene er i hjemmet - det har også vært en uttalt nasjonal ambisjon i mange år.

86 prosent av alle barn med tiltak i hjemmet nasjonalt har nå en tiltaksplan. Andelen er høyere enn noen gang og mer enn dobbelt så høy som for ti år siden.

83 prosent av barnevernssakene i Kommune-Norge ble behandlet innen 3 måneder i fjor. Aldri før har statistikken vært bedre.

Forbedret statistikk i saksbehandlingen har kommet i kjølvannet av bedre bemanning. I fjor flatet veksten ut, snittet er nå 4,3 fagstillinger per 1.000 mindreårige innbyggere i Norge.

Vi har i år tatt med nøkkeltallet for hvor mange barn som er omplassert ("under omsorg") som har en omsorgsplan. Dette skal barna ha. Oppdaterte tall viser at snittet er 92

prosent - det er bedre enn tidligere. Siden snittet er så høyt er det bare noen få kommuner som får dårlig karakter. Disse kommunene er det likevel interessant å identifisere.

Bemanningen av fagpersonell i barnevernet i Nordre Land er middels. Bemanningen ble en del bedre i fjor, ifølge statistikken.

Statistikken for saksbehandling er svak. En stor andel av sakene tar mer enn 3 måneder å behandle. Kommune-Norge har blitt bedre totalt sett, snittet er nå 83 prosent. Sett de fire siste årene under ett, er statistikken litt bedre enn i normalkommunen.

Få barn med tiltak har en utarbeidet plan. Er det riktig, og hvorfor er det i tilfelle slik?

Andelen av sakene som har tiltak i hjemmet er midt på treet.

Kommunen har oppgitt at den ikke spurt brukerne på minst fire år. Hvis det stemmer, betyr ikke brukernes respons noe? Hvordan jobbes det da for å levere bedre tjenester?

Barnehage

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
BEMANNING (KB): Oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager (20 % vekt i sektoren)	10 452	10 289	9 993	3,6	3,6	3,9	115
FAGUTDANNING (KB): Andel styrere og ledere med godkjent utdanning (20 %)	92	95	95	5,1	5,2	5,3	230
FAGUTDANNING (KB): Andel ansatte i kommunale barnehager med relevant utdanning (20 %)	34	35	36	3,0	2,8	2,2	320
AREAL (KB): Leke- og oppholdsareal per barn (10 %)	6,1	6,4	6,7	2,1	2,2	2,3	171
KJØNN: Andel ansatte som er menn (10 %)	5	5	6	3,1	2,7	2,4	207
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, siste år (15 %)	75	79	93	3,9	4,0	5,4	68
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, snitt siste fire år (5 %)	65	67	78	2,2	2,5	3,3	167

Fortsatt er det relativt stor forskjell på hvor mange barn med norske foreldre som går i barnehage, og andre barn. Over tid har andelen økt, men den falt marginalt i fjor til 74 prosent (samlet går 90 prosent av alle 1-5-åringene i barnehage). Alle kommuner som har rapportert flere minoritetsspråklige barn i barnehagen enn det er i kommunen, har blitt korrigert til 100 % av Kommunal Rapport.

Aldri før har det vært en så stor andel menn som jobber i barnehage. Oppdaterte data viser at andelen økte til 8,8 prosent i fjor, riktignok en helt marginal vekst. Dessverre skiller ikke statistikken på kommunale og private barnehager.

Leke- og oppholdsarealet er ett av svært få publiserte nøkkeltall om barnehagene som ikke går på bemanning. Det måler bare innendørs areal, og er derfor ikke ideelt. Arealet henger ganske tett sammen med kommunestørrelse; store kommuner har lite areal og omvendt. På dette punktet er det altså relativt stor forskjell på gjennomsnittet (5,8 kvm) og normalkommunen (8,4 kvm). "Normalkommunen" betegner den som ligger midt mellom de beste og dårligste kommunene. Siden dette nøkkeltallet har så voldsomme forskjeller blir det svært mange kommuner som får dårlig karakter her.

I Kommune-Norge samlet har 93 prosent av styrere og ledere godkjent barnehagelærerutdanning, andelen har økt fra 91 prosent. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning øker også nasjonalt, fra 39 til 43 prosent. Aldri har andelen ledere og ansatte med pedagogisk utdanning

vært høyere.

Bemanningen ble litt lavere i fjor samlet sett. I snitt var det 11.419 oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager i Norge, en marginal økning fra 2014.

Bemanningen i barnehagene i Nordre Land er midt på treet. Som regel er bemanningen lavere jo større kommunen blir. Snittet er 11.419 timer per årsverk. Ifølge data for oppholdstimer per årsverk var bemanningen omtrent uendret i Nordre Land i fjor.

Nesten alle styrere og ledere har godkjent utdanning. 36 prosent av andre ansatte i kommunale barnehager har pedagogisk utdanning. Andelen er litt lavere enn landsgjennomsnittet på 43 prosent.

93 prosent av barna med minoritetsbakgrunn går i barnehage, ifølge tallene. Andelen er høy. Snittet for landet er 74 prosent. Ulike talletidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en feilkilde. Over tid er statistikken midt på treet, målt mot resultatene ellers i Barnehage-Norge.

Helse

7,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
LEGEDEKNING: Andel legeårsverk per 10.000 innbyggere (10 % vekt innen sektoren)	12,7	11,9	11,9	2,7	2,5	2,4	208
HELSESTASJON: Antall årsverk per 10.000 innbyggere under 5 år (5 %)	98	105	107	3,9	4,1	4,0	111
PSYKISK HELSEARBEID: Antall med videreutdanning på feltet per 10.000 innbyggere (10 %)	3	3	3	2,0	1,9	1,9	170
JORDMOR: Antall årsverk per 10.000 innbyggere (10 %)	0	0	0	1,0	1,0	1,0	234
INNLEGGELSER: Antall innleggelser på sykehus per 1.000 innbyggere (15 %)	347,9	373,1	242,9	1,6	1,0	3,7	248
SKOLEHELSE: Andel barn m fullført undersøkelse innen utgangen av 1. trinn (10 %)	100	100	100	6,0	6,0	6,0	1
HJEMMEBESØK: Andel hjemmebesøk, nyfødte innen to uker etter hjemkomst (10 %)	100,0	100,0	100,0	6,0	6,0	6,0	1
HELSESTASJON: Timer åpent i uka (5 %)	27	29	30	3,2	3,4	3,8	133
MEDISINBRUK: Diabetesmedisin, per 10.000 innbyggere (5 %)	161	162	161	1,6	1,7	1,9	365
MEDISINBRUK: Hjerte- og karmedisin, per 10.000 innbyggere (5 %)	164	162	166	1,0	1,0	1,0	422
MEDISINBRUK: Medisinbruk samlet per 10.000 innb. (5 %)	701	704	703	1,3	1,2	1,1	397
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter forebygging, kr per innb - snitt fire år (10 %)	199	299	525	2,7	3,5	4,7	36

I sektoren har vi lagt til flere data om årsverk. Det leder gjerne naturlig til at store kommuner kommer litt dårligere ut fordi årsverkene måles mot innbyggere. Området har flere indikatorer som det kan være vanskelig å gjøre noe med på kort sikt. Hvordan få ned medisinbruken er ikke noe kommunestyret kan vedta. Likevel - det er interessant hvis det i en ellers sunn befolkning er høy eller lav medisinbruk. Variasjonene mellom kommunene ser ut til å gå utover det som kan forklares med demografi og levealder.

En ny indikator i år er åpningstider ved helsestasjon for ungdom per uke. Her er vi litt usikre på kvaliteten, en del kommuner oppgir at de ikke har helsestasjon i det hele tatt, hvilket virker rart.

83 prosent av alle nyfødte i Kommune-Norge hadde i fjor hjemmebesøk innen to uker, andelen er den høyeste i nyere tid. En del kommuner overrapporterer, de er satt til 100 prosent i barometeret. Hele 96 prosent av alle barn i Norge har nå en helseundersøkelse senest på 1. skoletrinn, opp fra 94 prosent fra 2014. For noen år siden manglet 10 prosent av barna slik undersøkelse. Siden statistikken nå er nesten perfekt, vil antakelig nøkkeltallet ikke bli med videre i barometeret, ettersom det i veldig liten grad skiller mellom kommunene. En del overrapporterer også her, og er satt til 100 prosent av oss.

Nytt av året er at vi har med data om jordmødre. En viktig feilkilde her er at noen kommuner, særlig mindre, leier inn denne tjenesten fra andre - og det framkommer ikke nødvendigvis i statistikkene. Nøkkeltallet "psykiatrisk

sykepleier" er tatt inn igjen ettersom SSB ikke har publisert data for antall personer med videreutdanning innen psykisk helsearbeid.

Legedekningen blir bedre over tid nasjonalt - den har økt fra 9,1 leger per 10.000 innbyggere for ti år siden, til 10,5 leger nå. Dette er også en indikator hvor innbyggertall spiller en rolle. To av tre kommuner har bedre legedekning enn gjennomsnittet.

Innleggelser på sykehus er en indikator som kan være vanskelig å påvirke direkte, men som likevel er viktig styringsinformasjon og hvor praksis varierer langt utover det som kan forklares av folks helsetilstand.

Legedekningen i Nordre Land er klart lavere enn i de beste kommunene. Kommunestørrelse har stor betydning på dette punktet. Dekningen av helsesøster er noe bedre enn normalen. Ganske få kommuner har såpass få ansatte med videreutdanning i psykisk helsearbeid som Nordre Land. Er det tilfeldig eller resultat av nedprioritering? Nytt i årets barometer er at vi måler jordmordekningen i kommunen, slik den er oppgitt i Kostra. Nordre Land har 1 jordmødre per 10.000 fødte barn. Noen kommuner kommer leier tjenesten fra andre, det fanges ikke opp her.

Alle elever hadde helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn. Alle nyfødte hadde ifølge statistikken hjemmebesøk innen to uker etter fødselen i fjor. Landsgjennomsnittet er på 83 prosent.

Sosial

7,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 18 og 24 år (15 % vekt innen sektoren)	4,1	3,9	3,4	2,7	3,1	4,0	138
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 25 og 66 år (10 %)	3,9	4,5	4,3	3,5	2,8	3,3	230
STØNADSTID: Andel som går over 6 måneder på stønad (10 %)	24	29	23	4,1	3,0	4,3	125
ØKONOMI: Andel av mottakerne som har sosialhjelp som hovedinntektskilde (10 %)	53	51	28	1,8	2,1	5,7	31
AKTIVITET: Mottakere av kvalifiseringsstønad, andel av de som går over 6 måneder på sosialhjelp (10 %)	18	20	24	2,2	1,9	2,7	66
ØKONOMISK RÅDGIVNING: Brukere som får gjeldsråd, som andel av langtidsmottakere av sosialhjelp (5 %)	539	387	374	6,0	3,9	6,0	8
BOLIG: Andel søknader om kommunal bolig som blir innvilget (10 %)	100	100	99	6,0	6,0	5,9	70
INDIVIDUELL PLAN: Brukere som har individuell plan, som andel av langtidsmottakere (5 %)	12,1	17,8	26,2	1,6	2,1	2,3	51
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter til veiledning og sosialt forebyggende arbeid - per mottaker (5 %)	4 046	4 269	3 014	3,7	3,5	2,5	221
AKTIVITET: Netto driftsutgifter til kvalifiseringsprogrammet per bruker (10 %)	58	92	99	1,6	3,0	2,6	138
KRISESENTER: Totale kostnader til krisesenter, per innbygger (10 %)	17	70	82	1,6	3,1	3,2	144

Ytre faktorer spiller en rolle. Hvis en bedrift med mange ansatte legges ned, er det ikke sikkert det er lett å finne ny jobb - og andelen som går lenge på sosialhjelp kan øke. Samtidig skal sosialhjelp være et kortvarig tilbud på vei over til andre faser, og barometeret legger vekt på kort stønadstid.

Nasjonalt har 48 prosent av de som får sosialhjelp, den som hovedinntekt. Andelen har økt sakte fra 44 prosent i 2011, og er nå tilbake på nivået i 2006. 36 prosent nasjonalt får sosialhjelpen i mer enn 6 måneder. Andelen har vært stabil de siste 10 årene. SSB oppgir dessverre ikke nasjonale snitt for stønadslengde.

Kvalifiseringsprogrammet skal hjelpe folk videre til jobb. Det kan bare gis en gang per bruker. Målt mot hvor mange som går lenge på stønad - en hovedmålgruppe for programmet - er det knapt 20 prosent totalt som fikk kvalifiseringsstønad i fjor, omtrent som året før. Andelen har vært stabil de fire siste årene.

Det er mulig i sosialtjenesten å lage individuelle planer. Den naturlige målgruppa er de som går lenge på stønad. Målt mot denne gruppa har knapt 10 prosent en individuell plan, andelen er ganske stabil over tid. Svært mange kommuner rapporterer ikke på dette punktet, eller dataene blir hemmeligholdt.

Unge mottakere går litt kortere tid på sosialhjelp i Nordre Land enn i normalkommunen. I barometeret regnes kort stønadstid som bra. Det må være positivt at sosialhjelp er en midlertidig løsning på vei mot noe mer permanent. Stønadstiden ble ørlite kortere for de unge i fjor. For de over 25 år er stønadstiden omtrent som i normalkommunen. Voksne går omtrent like lenge på stønad nå som for ett år siden.

Bare 23 prosent går lenge på sosialhjelp. Det er bra, langt under landsgjennomsnittet (36 %).

Andelen mottakere som har sosialhjelp som hovedinntekt er lav. I barometeret teller det positivt. De som går lenge på stønad er en hovedmålgruppe for kvalifiseringsprogrammet. Målt mot denne gruppa er det 24 prosent som har gått på programmet i fjor.

Kultur

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
PRIORITERING: Netto driftsutgifter til kultur, andel av totale netto driftsutgifter (15 % vekt innen sektoren)	3,1	3,5	3,3	2,6	2,9	2,7	224
IDRETT: Netto driftsutgifter til idrett per innbygger (10 %)	309	323	422	1,9	1,9	2,2	258
BARN OG UNGE: Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge (10 %)	1 998	2 230	2 183	4,6	5,0	5,0	31
BIBLIOTEK: Netto utgifter til bibliotek, per innbygger (10 %)	297	324	323	2,3	2,5	2,2	189
BIBLIOTEK: Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (10 %)	5,9	5,3	5,4	3,8	3,4	3,5	103
BIBLIOTEK: Besøk i folkebibliotek per innbygger (5 %)	2,2	2,2	1,8	1,7	1,7	1,6	312
KINO: Kinobesøk per innbygger (5 %)	1,1	0,9	1,0	2,3	2,1	2,2	147
SYSSELSATTE: Ansatte kulturarbeidere i kommunen (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning) (10 %)	5,6	5,4	6,1	2,9	2,7	3,0	131
MUSIKKSKOLE: Antall timer per elev (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning) (5 %)	13	15	12	2,7	3,9	2,4	261
MUSIKKSKOLE: Andel av elevene som går på kommunens musikk- og kulturskole (10 %)	22	31	29	1,2	1,4	1,4	223
FRITIDSSENTER: Antall besøk i året, per 1.000 innbyggere 6-20 år (5 %)	13300	12403	11692	6,0	6,0	5,4	21
FRIVILLIGE: Driftstilskudd til lag og foreninger, per innbygger (5 %)	1540	2467	2360	3,0	3,6	3,5	53

Nasjonalt bruker kommunene 3,8 prosent av alle netto driftsutgifter til kultur. Andelen har vært stabil de siste fire årene, etter et klart fall fra 2010 til 2011.

Netto utgifter til aktiviteter for barn og unge er i Kommune-Norge samlet på drøyt 1.200 kroner per innbygger. Nivået er veldig stabilt. Hva gjelder idrett inkluderer vi nå også driftsutgiftene til anlegg, som er en langt større post enn bare rene idrettstilskudd.

Nasjonalt har besøket i biblioteket tatt seg opp igjen etter et lite fall, og er nå tilbake på 2011-nivå for landet totalt - 4,4 besøk i året per innbygger. Utlånet fortsetter derimot å falle, nå til 4,4 utlån per innbygger. Det er første gang noensinne at besøket er på nivå med utlånet. Så bibliotekene brukes, men ikke i like stor grad som før til sin opprinnelige funksjon, nemlig å låne ut bøker og annet. Kommunene bruker stadig mindre penger på bibliotek, selv når vi inkluderer lønns- og prisvekst. I inntektssystemet er det ingen kompensasjon for lønns- og prisvekst på kulturtilbud, hvilket nok bidrar til å forklare at kommunene bruker like mye per innbygger i 2015 som i 2012. I samme periode er kommunal lønns- og prisvekst ("deflator") anslått til 10 prosent. Reelt har derfor kuttet i netto utgifter til kommunale bibliotek vært tilsvarende, målt per innbygger.

Telemarksforskning har laget Norsk kulturindeks, hvorfra vi har hentet to statistikker: kulturarbeidere per 1.000 innbyggere og antall timer undervisning hver elev faktisk har i kulturskolen.

Nordre Land brukte i fjor 2,7 prosent av totale netto utgifter på kulturfeltet. Det er vesentlig mindre enn landsgjennomsnittet på 3,8 prosent. Biblioteket er ganske lite besøkt, ifølge statistikken. Hvorfor ser det ikke ut til å være noen viktig møteplass? Besøket per innbygger gikk faktisk betydelig ned i fjor, gitt at tallene er riktige. Hvorfor ble det slik? Utlånet fra biblioteket er omtrent middels. Utlånet var omtrent uendret i fjor.

Telemarksforskning setter sammen oversikt over hvor mange kulturarbeidere det er i kommunene, privat eller offentlig. I Nordre Land er sysselsettingen middels målt mot folketallet. Andelen av barn fra kommunen som faktisk går på musikk- og kulturskole er ganske lav målt mot de fleste andre kommuner. Norsk kulturindeks fra Telemarksforskning viser over hvor mange timer hver enkelt elev i kulturskolen får. tallene er beheftet med usikkerhet. I Nordre Land får elevene litt færre timer undervisning enn i normalkommunen.

Økonomi

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste år (10 % vekt innen sektoren)	-0,9	1,4	1,0	2,3	4,4	2,0	364
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste fire år (15 %)	-1,0	-0,6	0,0	2,2	2,8	2,5	291
DRIFTSRESULTAT: Brutto driftsresultat (10 %)	-2,8	2,5	-0,4	1,1	4,4	2,3	341
DISPOSISJONSFOND: I prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	3,7	5,9	4,1	2,4	2,8	2,3	287
GJELD: Netto renteesponert gjeld i prosent av brutto driftsinntekter (15 %)	22	16	13	3,7	4,3	4,3	107
GJELD: Endring i renteesponert gjeld siste år (10 %)	2	-5	-2	3,9	5,4	4,0	168
NETTO FINANSUTGIFTER: I prosent av brutto driftsinntekter, eksklusive avdrag (5 %)	-0,6	-0,4	-0,6	4,0	3,8	3,9	75
INVESTERINGER: Snitt siste fire år, som andel av brutto driftsinntekter (10 %)	6,9	6,4	5,7	5,3	5,5	5,5	48
LÅN: Andel av investeringene som finansieres med lån, siste fire år (5 %)	59	66	58	3,1	2,4	3,2	152
PREMIEAVVIK: Oppsamlet beløp i balansen, i prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	-0,2	-0,1	2,1	6,0	6,0	5,5	55

Netto driftsresultat korrigeres for et par viktige, tilfeldige elementer: Netto reduserte/økte utgifter som følge av premieavvik på pensjon og netto avsetning til bundne fond - penger kommunestyret ikke kan disponere som det selv ønsker og som derfor heller ikke kan dekke inn et underskudd eller settes på disposisjonsfond.

Siden korrigeringen i praksis består av å ta bort kunstige inntekter, blir korrigert resultat nærmest alltid dårligere enn netto driftsresultat.

I fjor var korrigert netto driftsresultat for hele Kommune-Norge 3,2 prosent av brutto driftsinntekter, mot bare 0,1 prosent i 2014. Det er første gang på ti år at sektoren har en driftsmargin som er bedre enn det Teknisk beregningsutvalg vurderer som nødvendig for å ha en sunn økonomi. Netto finans viser hvor dyr all gjeld er å håndtere. Snittet ligger på 0,6 prosent av brutto inntekter og har vært stabil de siste årene på grunn av kombinasjonen økt gjeld og stadig lavere rente.

Premieavviket i balansen skal etter hvert i nesten alle kommuner bli til en driftsutgift. Det er derfor relevant fordi summen må dekkes inn et annet sted, enten ved å redusere utgiftene eller bruke disposisjonsfond. I fjor falt premieavviket litt og utgjør i snitt for Kommune-Norge 6,5 prosent av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfondet er penger politikerne kan bruke til akkurat hva de selv lyster, med mindre kommunen går på et driftsunderskudd som må dekkes inn. Denne bufferen er ikke en fysisk bankkonto, men en størrelse i regnskapet som har stor betydning for handlingsrommet i budsjettet. Fondene øker i kommunene samlet og er nå på nesten 8 prosent av brutto driftsinntekter. Reservene har økt betydelig det siste året. For første gang på mange år er dermed disposisjonsfondet større enn det oppsamlede premieavviket.

Netto renteesponert gjeld erstatter nå den gamle indikatoren netto lånegjeld. Her regnes inn penger kommunen selv har utestående hos andre, gjeld som finansieres av selvkostområdene og penger og andre omløpsmidler kommunen selv har plassert. Gjennomsnittet er knapt 34 prosent av brutto driftsinntekter. Drøyt 60 kommuner har ingen netto renteesponert gjeld - omløpsmidler og fordringer utgjør en større sum.

Korrigert netto driftsresultat var litt i pluss i Nordre Land i fjor, men et stykke under anbefalingen fra Teknisk beregningsutvalg (1,75 %). Resultatet var ørlite svakere enn for ett år siden. Målt over de siste fire årene har driften akkurat gått i null. Over tid bør marginen bli bedre enn dette.

Kommunen har litt penger på 'bok' i form av disposisjonsfond, men det bør nok bli litt større. Har kommunestyret et vedtatt mål for hvor stort disposisjonsfondet bør være? Fondet er litt mindre nå enn for ett år siden.

Netto renteesponert gjeld er ganske lav, målt mot brutto driftsinntekter. Det siste året har gjeldsgraden vært omtrent uendret. Nordre Land har ingen problemer hva gjelder å betjene gjelda. Netto finans, før avdrag, utgjør faktisk en liten inntekt. Investeringsnivået har vært lavt i Nordre Land de fire siste årene.

Nordre Land har et ørlite oppsamlet premieavvik i balansen. Det bør ikke ha noen stor praktisk betydning.

KBN Finans

- ET NYTT OG KRAFTIG VERKTØY FOR STYRING
AV KOMMUNENS SAMLEDE GJELDSPORTEFØLJE

Gir god oversikt over
kommunens finansielle stilling

Inkluderer faste standard rapporteringsmuligheter
- men også mulighet for skreddersøm!

Gir kommunen mulighet til å simulere ulike markeds- og
rentescenarier - og hvordan dette påvirker bruk av ulike
finansieringskilder og rentesikringsalternativer

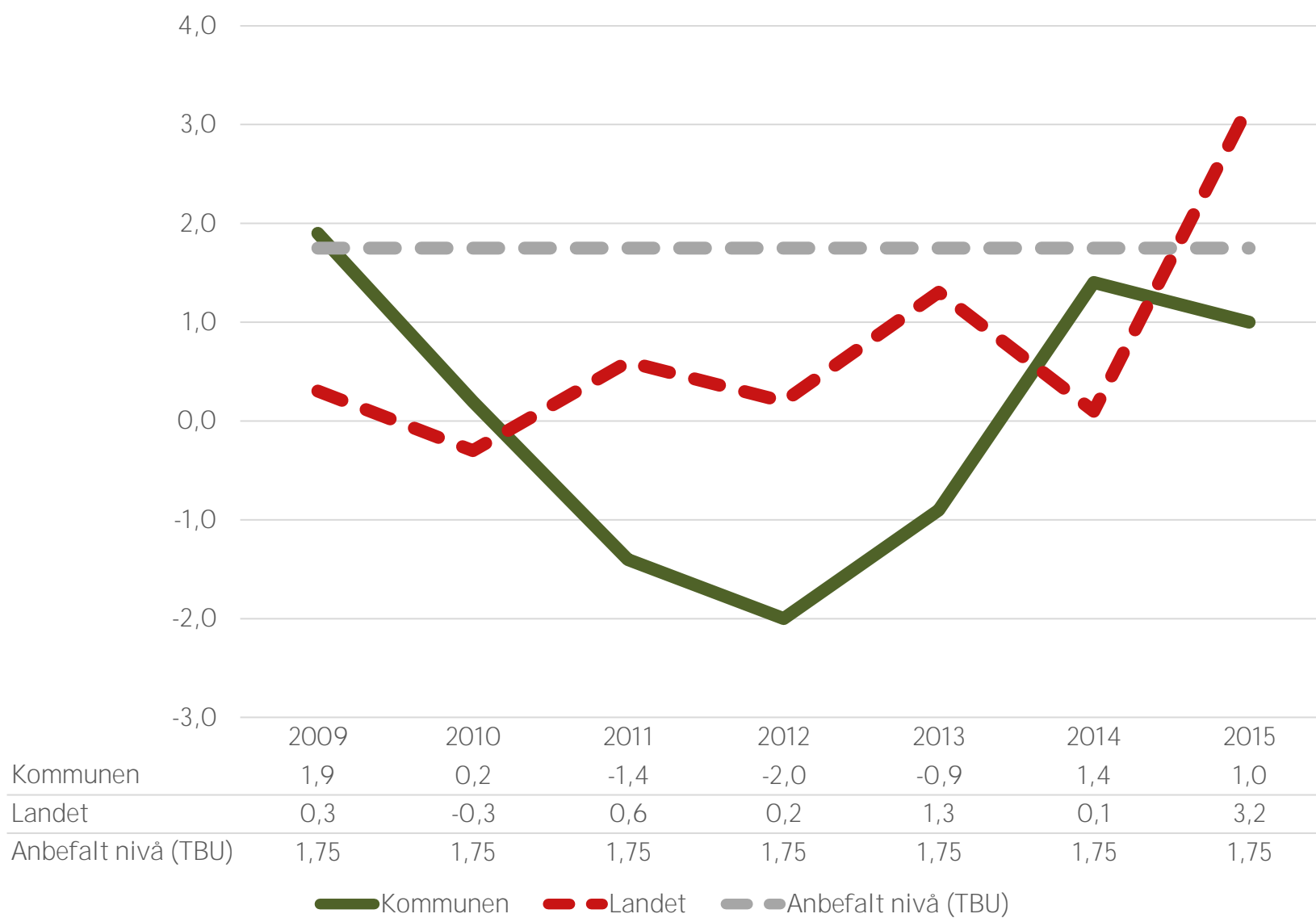
Gir kommunen mulighet til å vurdere egne posisjoner og
kommunens finansielle risiki

Kommunen får lett tilgang til dokumentasjon
tilhørende gjeldsporteføljen

Ta kontakt med vår utlånsavdeling for mer informasjon

WWW.KOMMUNALBANKEN.NO

Korrigert netto driftsresultat i kommunen

Netto driftsresultat er det viktigste nøkkeltallet i kommunesektoren. Det er både KS og staten enige om. Netto driftsresultat forteller imidlertid ikke alltid hvordan den reelle, langsiktige driftsmarginen er, fordi det er enkeltinntekter og utgifter som forstyrrer bildet.

I realiteten har netto driftsresultat vært for høyt de siste årene. Kommunal Rapport korrigerer derfor netto driftsresultat for to faktorer: netto premieavvik (f170/f171) og netto avsetninger til bundne fond. Tidligere justerte vi

også for momskompensasjon for investeringer, som til og med 2013 også havnet i driftsregnskapet.

Grafen viser utviklingen i korrigert netto driftsresultat for kommunen som konsern. Anbefalt nivå er Teknisk beregningsutvalgs generelle anbefaling for kommunesektoren (1,75 % etter at momskompensasjon forsvant ut av driftsregnskapet).

Kostnadsnivå

5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
GRUNNSKOLE: Korrigerte netto utgifter til grunnskolesektoren (inkl SFO), per innbygger (30 %)	12 670	12 650	12 750	4,0	4,4	4,4	189
PLEIE OG OMSORG: Korrigerte netto utgifter til pleie og omsorg, per innbygger (35 %)	15 250	15 720	15 850	4,1	4,4	4,2	218
BARNEHAGE: Korrigerte netto utgifter til barnehage, per innbygger (15 %)	7 540	8 070	7 440	4,3	4,6	4,9	96
BARNEVERN: Korrigerte netto utgifter i barnevernet, per innbygger (5 %)	2 670	2 800	3 500	2,4	2,6	1,3	403
SOSIALTJENESTE: Korrigerte netto utgifter per til sosialtjenesten, per innbygger (5 %)	1 880	1 970	1 630	4,2	4,5	4,9	73
KOMMUNEHELSE: Korrigerte netto utgifter på området helse, per innbygger (5 %)	2 520	2 750	3 210	3,5	3,4	2,5	361
ADMINISTRASJON: Korrigerte netto utgifter til administrasjon, per innbygger (5 %)	3 560	3 640	3 290	4,7	4,8	5,1	88

Kostnaden er beregnet ut fra netto utgifter i tjenesten i fjor / utgiftsbehovet slik det framkommer for tjenesten i statsbudsjettet 2016. Dermed skal vi fange opp ulikheter som går på størrelse, sammensetning osv - og gitt at inntektssystemet perfekt korrigerer for forskjellene skal alle kommunene kunne sammenliknes med hverandre.

I denne sektoren korrigerer vi også den historiske kostnaden for kommunal lønns- og prisvekst. Hensikten med å presentere kostnaden i faste 2015-priser er å vise om tjenesten reelt blir billigere eller dyrere. Vi har brukt kostnadsnøkklene fra statsbudsjettet 2016.

Netto utgifter til grunnskolen (korrigert for utgiftsbehovet) i Nordre Land ligger litt lavere enn normalnivået. Det er forskjell på landsgjennomsnitt og normalen (kostnaden midt mellom de dyreste og billigste). I Nordre Land ligger kostnaden 410 kroner per innbygger over landsgjennomsnittet. Det er altså etter at vi har korrigert for ulikheter kommunene imellom.

Innen pleie og omsorg ligger kostnadene litt under det som er normalnivået. Målt per innbygger er den korrigerte kostnaden litt lavere enn landsgjennomsnittet.

Barnehagekostnadene er litt under det som er normalnivået. Korrigert kostnad til barnehage per innbygger er om lag 410 kroner under landsgjennomsnittet.

Kostnadene innen barnevernet ligger veldig høyt.

Barnevernet koster 1690 kroner mer enn landsgjennomsnittet, målt per innbygger.

Innen administrasjon ligger Nordre Land 280 kroner under landsgjennomsnittet, målt per innbygger.

Målet med kommunen er ikke å drive billigst mulig, men å ha riktig kostnad ut fra hvordan tilbudet er prioritert og befolkningen sammensatt. En høyt prioritert tjeneste bør ha en høyere kostnad enn en som er lavt prioritert, målt mot resten av landet.

I Skole-Norge øker gjennomsnittlig kostnad ørlite mer enn lønns- og prisvekst. Det motsatte er tilfellet i pleie og omsorg, hvor en kraftig vekst i 2014 er erstattet av et marginalt kutt i 2015. Kostnaden er nå 15.900 kroner per innbygger.

Barnehagene har nasjonalt blitt marginalt billigere per innbygger etter et betydelig hopp i 2014. I barnevernet fortsetter kostnaden å stige, den er nå på 1.810 kroner per innbygger - en vekst på 34 prosent utover lønns- og prisvekst siden 2010.

Både sosialtjenesten og helse øker i kostnad Kommune-Norge sett under ett, mens utgiftene til administrasjon har gått ned - til 3.570 kroner per innbygger. Målt på denne måten bruker Kommune-Norge mindre til administrasjon nå enn i 2011.

Har kommunen potensial for å kutte kostnadene?

Tabellen viser hva som er kommunens korrigerede kostnad per innbygger, målt mot gjennomsnittet i landet, i eget fylke, egen kommunegruppe, den 100. rimeligste kommunen i landet, de 10 % rimeligste i henholdsvis fylket og kommunegruppa.

NB: De 10 største kommunene har vi samlet i gruppe 14, ellers følger gruppeinndelingen SSB. Netto utgifter er korrigeret for kostnadsnøklerne i statsbudsjettet for 2016, for å være mest mulig oppdaterte.

	Komm.	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	12 750	12 340	13 340	12 840	12 000	12 460	11 592
Pleie og omsorg	15 850	15 900	15 700	15 890	14 470	13 735	13 974
Barnehage	7 440	7 850	7 720	7 900	7 460	7 210	7 214
Barnevern	3 500	1 810	2 030	1 960	1 480	1 240	1 390
Sosialtjeneste	1 630	2 220	2 240	2 520	1 780	1 520	1 592
Kommunehelse	3 210	2 580	2 570	2 400	2 110	2 195	1 728
Administrasjon	3 290	3 570	3 300	3 570	3 380	2 530	2 834

Tallene er oppgitt i kroner per innbygger

Tabellen under viser hvor stor prosentvis forskjell det er fra kommunens eget kostnadsnivå og opp eller ned til de ulike målestokkene. Minus: Kommunen er billigere enn målestokken.

	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	3	-4	-1	6	2	10
Pleie og omsorg	0	1	0	10	15	13
Barnehage	-5	-4	-6	0	3	3
Barnevern	93	72	79	136	182	152
Sosialtjeneste	-27	-27	-35	-8	7	2
Kommunehelse	24	25	34	52	46	86
Administrasjon	-8	0	-8	-3	30	16

Teoretisk skal forskjellene mellom kommunene være utjevnet ved at vi korrigerer for utgiftsbehovet slik det framkommer i statsbudsjettet.

Miljø og ressurser

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
RESSURSER: Energikostnader per kvadratmeter bygg (20 % vekt innen sektoren)	116	101	110	3,8	4,1	3,9	215
RESSURSER: Samlet antall kvadratmeter per innbygger (såkalte formålsbygg) (15 %)	6,8	6,5	6,7	4,0	4,3	4,2	240
SØPPEL: Kilo per innbygger (15 %)	358	330	406	5,3	5,6	4,3	182
GJENVINNING: Andel husholdningsavfall lever til materialgjenvinning og biologisk behandling (15 %)	52	43	48	5,7	4,4	5,4	45
KLIMA: Plan med fokus på klima (10 %)			0			1,0	85
MILJØ: Andel innbyggere tilknyttet anlegg hvor rensekrav er oppfylt (10 %)	6	6	6	1,2	1,3	1,2	245
MILJØ: Biler per 1.000 innbyggere (5 %)	597	599	607	1,0	1,1	1,2	395
VEDLIKEHOLD: Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter bygg (5 %)	39	53	47	1,5	1,7	1,6	271
REKREASJON: Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder, per innb. (5 %)	7	22	49	1,1	1,2	1,5	271

Sektoren er en slags samlepotte av litt ulike indikatorer som på forskjellig vis handler om miljø- og ressursforvaltning. Størrelse på egne bygg, kostnadene ved å varme dem opp og ved å vedlikeholde dem er sentrale nøkkeltall. Det er over tid mye mer miljøvennlig og økonomisk fornuftig å bygge relativt lite og vedlikeholde godt. Det finnes bare én kommunestatistikk knyttet til klima, etter det vi har klart å oppdrive, og den er med i mangel av noe bedre.

De sentrale byggene (rådhus, skoler, sykehjem osv.) er regnet med. I snitt er arealet nasjonalt på 4,7 kvadratmeter per innbygger. Dette er typisk en indikator hvor store kommuner kommer bedre ut enn små. Utgiftene til vedlikehold økte litt videre i fjor, fra 92 til 96 kroner per kvadratmeter, viser oppdaterte tall. Energikostnadene var omtrent uendret ifølge nye data - kostnaden per kvadratmeter er nå 100 kroner - ned fra toppen på 135 kroner i 2010. Alt er målt i løpende priser.

Energikostnadene for bygg i Nordre Land er middels målt mot andre kommuner. Snittet er 100 kr per kvadratmeter. Kommunen har litt færre kvadratmeter bygg målt mot innbyggertallet, enn det som er typisk i kommunene.

Innbyggerne produserer litt mindre søppel enn normalen i Kommune-Norge. En ganske stor andel av avfallet går til materialgjenvinning og biologisk behandling.

Kommunen bruker ganske lite penger på vedlikehold. Høy pengebruk er positivt; det skal i utgangspunktet forlenge byggets levetid.

Saksbehandling

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
FRISTBRUDD: Andel byggesaker med overskredet frist (20 % vekt innen sektoren)	35	37	17	1,6	1,1	1,5	318
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 3 ukers frist (20 %)	23	19	13	3,4	3,9	4,5	119
BYGGESAK: Behandlingstid saker med 12 ukers frist (20 %)	49	102	76	3,1	1,0	1,3	373
EIERSEKSJONERING: Behandlingstid (20 %)	0		0	6,0		6,0	1
REGULERINGSPLANER: Saksbehandlingstid (10 %)							
OPPMÅLINGSFORRETNING: Saksbehandlingstid (10 %)	311		101	1,0		1,0	302

Fortsatt er det veldig få gode indikatorer for saksbehandling, og alle er innen byggesak/teknisk. Vi skulle gjerne sett at det fantes data for andre saksbehandlingstider, det er synd at ikke Kommune-Norge måler dette bedre.

I tillegg er det mange kommuner som ikke leverer data på dette området, noe som selvsagt øker usikkerheten om kvaliteten på nøkkeltallene.

Vi har prøvd å få med et spekter av ulike tjenester, men det er liten tvil om at byggesakene med klare frister har fått mest vekt. Derfor er andel saker der kommunen har overskredet fristene en viktig indikator. SSB har ikke publisert landsgjennomsnittet ennå, tidligere har det vært på 8 prosent - og andelen har økt over tid.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid nasjonalt for en sak som har tre ukers frist er så vidt innenfor selve fristen; 18 dager. Saksbehandlingstiden er veldig stabil over tid.

Saksbehandlingstiden for saker med 12 ukers frist økte derimot litt, viser oppdaterte data. I snitt tar det 39 dager å behandle slike saker, én dag lenger enn året før. Mange kommuner rapporterer ikke hva gjelder saksbehandlingstiden, noe som er beklagelig.

Nordre Land har langt større andel byggesaker hvor fristene oversittes, enn de flinkeste kommunene. Kanskje er det noe å lære av andre?

Prosessen for søknader med 3 ukers behandlingsfrist er litt raskere enn normalen. Byggesaker med 12 ukers frist tar ganske lang tid å håndtere. Må det bare bli slik, eller er det mulig å få sakene raskere unna?

Vann, avløp og renovasjon

2,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
GEBYR: Årsgebyr, vann, avløp, renovasjon og feiing (15 % vekt innen sektoren)	12 805	13 525	14 057	1,4	1,2	1,2	380
VANNFORBRUK: Snitt forbruk per tilknyttet innbygger (15 %)	178	134	134	5,4	5,9	5,9	24
VANNLEKKASJE: Estimert lekkasje per meter ledning per år (15 %)	5	5	5	4,2	3,9	3,8	267
STYRING: Andel av husholdningene med vannmåler (15 %)	100	100	100	6,0	6,0	6,0	1
FORNYING: Andel fornyet vannledningsnett siste tre år (10 %)	1,0	0,9	0,8	3,7	3,3	2,6	104
FORNYING: Andel fornyet spillvannsnett siste tre år, avløp (10 %)	0,4	0,2	0,2	2,7	1,7	1,5	190
ALDER: Beregnet snittalder for vannledningsnett (5 %)	56	57	58	1,0	1,0	1,0	378
ALDER: Beregnet snittalder for spillvannsnett (5 %)	38	39	40	2,7	2,6	2,5	272
VALGMULIGHET: Antall muligheter for å påvirke renovasjonsgebyr (10 %)	2	2	2	3,0	3,0	3,0	144

Hensikten med sektoren er å gi et innblikk i både om innbyggerne får nok igjen for det de betaler og hvordan kvaliteten utvikler seg.

Gebyrene skal i utgangspunktet være så lave som praktisk mulig. Samtidig er det viktig å se helheten: Lave gebyrer kombinert med store lekkasjer og gamle anlegg - er ikke bra. Det sentrale er derfor om det er sammenheng mellom gebyrene og den anslåtte kvaliteten.

En del kommuner mangler data for en del av nøkkeltallene. De siste årene har alderen på den kjente delen av vannettet og spillvannsnettet gått litt ned, en feilkilde er at deler av nettet har ukjent alder. Spillvannsnettet fornyes med en takt på 175 år, mens det vil ta 145 år å fornye vannledningsnettet med dagens utskiftingstakt. Estimert vannlekkasje bør også kunne si noe om kvaliteten på ledningsnettet. Lekkasjen er litt mindre enn tidligere

ifølge oppdaterte tall, den er nå nede i 4,7 kubikkmeter per meter ledning i året.

Gebyrene for vann, avløp, renovasjon og feiing i Nordre Land er ganske høye. I barometeret teller lave gebyrer som positivt. Men det er viktig å se hele bildet. Gebyrene må stå i stil med kvaliteten.

Vannforbruket per innbygger er ganske lavt. Det er ressursbesparende og positivt. Andelen innbyggere med vannmåler er veldig høy målt mot resten av landet. Det er bra.

Beregnet alder på vannledningsnettet er høy målt mot resten av Kommune-Norge. Det er antakelig ikke bra. Lav alder bør indikere høy kvalitet på anlegget. Spillvannsnettet (avløpsnettet) har en litt høyere alder enn normalen i Kommune-Norge; 40 år er beregnet alder i Nordre Land.

Viktigste endringer fra foreløpig til endelig utgave

Det er gjort noen få endringer fra den foreløpige utgaven i mars. Leksehjelp er nå inkludert på alle trinn, siden det er valgfritt for kommunene hvilket nivå de ønsker å tilby dette på.

Innen helse har vi i denne omgang tatt ut medisinerbruk psykiske lidelser, siden dette i større grad er knyttet til spesialisthelsetjenesten.

Slik beregner vi karakterene for hvert nøkkeltall

De 5 % beste verdiene innen ett nøkkeltall får karakteren 6 - som er toppkarakteren. Ved å sette grensen på ca den 20. beste kommunen unngår vi problemet ved at det ofte er enkelte kommuner som ligger særlig langt unna "normalen".

På samme måte er grensen for bunnkarakteren 1 satt ved de 5 % laveste verdiene for nøkkeltallet.

Når vi har laget denne skalaen, betyr det også at en kommune som får karakteren 3,5 har et nøkkeltall som ligger midt mellom grensen for topp- og bunnkarakter (3,5 ligger midt mellom 1 og 6). Det er disse kommunene vi ofte betegner som "normalkommunen". Hvis en kommune mangler et nøkkeltall, har vi gitt den karakteren 3,5 for å kunne beregne en totalskår.

Spørsmål om Kommunebarometeret, eller vil virksomheten bli abonnent? Send epost til barometer@kommunal-rapport.no